

گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری: استانداردها و رهنمودها

✍ دکتر علی رحمانی
دکتر مهناز محمودخانی

مقدمه

حسابداری دارای کارکردهای مختلفی است که می‌توان این کارکردها را در کمک به موفقیت کسب‌وکارها، کمک به سلامت و درستی سازمانها، ایفای نقش به‌عنوان بزرگ‌ترین صنعت اطلاعاتی دنیا، ابزار پاسخگویی و شرط مردم‌سالاری، کمک به توسعه اقتصادی کشور، ایجاد آرامش در جامعه و ایجاد شفافیت و انضباط مالی خلاصه نمود. توجه روزافزون به مسایل پایداری شرکتی و توسعه پایدار، باعث شده است تا حسابداری به این حوزه ورود موفق داشته باشد. سرمایه‌گذاران با استفاده از پایگاه داده‌هایی چون **تامسون رویترز** (Thomson Reuters)، عملکرد پایداری شرکتها را مورد ارزیابی قرار می‌دهند (Escrig-Olmedo et al., 2019). این مقاله خلاصه‌ای از گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری (گزارشگری پایداری) و انواع استانداردها و رهنمودهای پایداری موجود ارائه می‌کند.

گزارشگری پایداری

گزارشگری پایداری می‌تواند مترادف با سایر اصطلاحهای گزارشگری غیرمالی مانند گزارشگری خط سه‌گانه، گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکتی، و گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در نظر گرفته شود. مطابق تعریف ابتکار گزارشگری جهانی «گزارش پایداری، گزارش‌های است که توسط یک شرکت یا سازمان در مورد پیامدهای اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی ناشی از فعالیتهای روزمره آن، منتشر می‌شود» (GRI, 2019). **پرز لوپز و همکاران** (Pérez-López et al., 2015) انگیزه ارائه گزارشهای پایداری را در دو طبقه انگیزه درونی و بیرونی طبقه‌بندی نمودند که در نگاره ۱ نشان داده شده است.

تحولها در گزارشگری پایداری ناشی از عوامل مختلفی، از جمله الزامهای قانونی و فنی و الزامهای حسابداری تا خلاقیت مدیریتی در مورد شیوه‌های جدید ایجاد شهرت، ایجاد نام تجاری و خواسته‌ها و انتظارات جدید توسط ذینفعان است. در نتیجه، دهه ۱۹۹۰ شاهد افزایش گزارشهای داوطلبانه مسئولیت اجتماعی شرکتها بود. در سالهای اخیر، نگرانیهای فزاینده اجتماعی (به عنوان مثال، فقر و فساد) و زیست‌محیطی (مانند انتشار کربن) شرکتها را زیر فشار قرار داده است تا به گزارش پایداری به نحو نظام‌یافته‌تری بپردازند.

از طریق گزارشگری پایداری، شرکتها نحوه استفاده، توسعه (کاهش) و تاثیرگذاری بر سرمایه انسانی و منابع طبیعی را افشا می‌کنند. علاوه بر این، در نتیجه چندین رسوایی شرکتی و بحران مالی اخیر جهانی، یک احساس بی‌اعتمادی عمومی در مورد توانایی شرکتها برای خودنظم‌دهی وجود دارد و این باور به وجود آمده است که در افشای موجود شرکتها یک داستان ناقص در مورد عملکرد گذشته و چشم‌انداز آینده شرکت روایت شده است. از این رو، مجموعه وسیع‌تری از ذینفعان، از جمله جامعه سرمایه‌گذاری، خواستار نقش فعال‌تر و اساسی‌تری از سوی دولتها در زمینه گزارش پایداری شدند. انتظار این است که کشورهای که اجرای قانون به نسبت ضعیف است، قوانین و مقررات تاثیر محدودتری داشته باشند. گزارش پایداری اجباری، تاثیر قوی‌تری بر شیوه‌های مدیریت مسئولیت اجتماعی در کشورهایی خواهد داشت که در آنها قوانین و مقررات به طور موثرتری اجرا می‌شوند (Ioannou & Serafeim, 2017). گزارشگری پایداری می‌تواند به دو صورت اجباری و اختیاری ارائه شود. در نگاره ۲ مزایا و معایب گزارشگری پایداری الزامی و داوطلبانه (اختیاری) بیان شده است.

روند الزام به تهیه گزارشهای پایداری در جهان رو به افزایش است. به طور نمونه در هنگ‌کنگ، مالزی و اتحادیه اروپا تهیه

نگاره ۱: انگیزه‌های ارائه گزارشهای پایداری

انگیزه	شرح
انگیزه بیرونی	۱- نشان دادن انطباق با مقررات محلی و هنجارهای عمومی، ۲- ایجاد شفافیت برای طیف وسیعی از ذینفعان، ۳- مزایای شهرت و اعتبار، ۴- امکان برقراری ارتباط تلاشها، و ۵- مجوز فعالیت و اقدام
انگیزه درونی	- پویش زیست‌محیطی (بهبود مدیریت ریسک و شناسایی فرصتهای استراتژیک)، - تدوین استراتژی (بهبود عملکرد عملیاتی (آگاهی از تصمیمهای تخصیص منابع و استراتژیهای کاهش هزینه))، - اجرای استراتژی (بهبود فرایندها و هماهنگی در عملکردهای مختلف سازمان، آگاهی بیشتر از پایداری در کل سازمان و انگیزش کارکنان)، - ارزیابی استراتژی (توانایی پیشرفته برای پیگیری وضعیت پیشرفت در برابر اهداف خاص و نوآوری و یادگیری).

(منبع: Pérez-López et al., 2015)

گزارشگری پایداری برای شرکتهای عضو بورس و اوراق بهادار الزامی است.

(GRI, 2013). در نگاره ۳، شاخصهای اصلی افشای عملکرد پایداری طبق استانداردهای ابتکار گزارشگری جهانی آورده شده است.

هیئت استانداردهای حسابداری پایداری

هیئت استانداردهای حسابداری پایداری (SASB) بر روی موضوعهای مالی با اهمیت تمرکز دارد. اینها مسایلی هستند که به احتمال زیاد می‌توانند بر وضعیت مالی یا عملکرد عملیاتی یک شرکت تاثیر بگذارند؛ بنابراین، برای سرمایه‌گذاران مهم هستند. نقشه اهمیت تهیه‌شده توسط هیئت استانداردهای حسابداری پایداری مبتنی بر آزمونهایی است که به منظور اولویت‌بندی مسایل مربوط به «سرمایه‌گذار عقلایی» طراحی شده است. نقشه به دو نوع شواهد متکی است: شواهدی از منافع سرمایه‌گذار و شواهدی از تاثیر مالی. شواهد مربوط به تاثیر مالی از طریق متغیرهای سنتی ارزیابی شرکتها یعنی سود (درآمد و/یا هزینه‌ها)، داراییها و بدهیها و هزینه سرمایه ارزیابی می‌شود. شواهد مربوط به منافع از

استانداردها و رهنمودهای پایداری

استانداردهای مختلفی در زمینه افشای عملکرد پایداری شرکت وجود دارد که توسط نهادهای مختلفی منتشر شده است. در ادامه، این استانداردها تشریح می‌شود.

ابتکار گزارشگری جهانی

استانداردهای ابتکار گزارشگری جهانی (GRI)، رایج‌ترین استانداردهای جهانی برای گزارشگری پایداری هستند که ترجمه آن در ایران نیز منتشر شده است. رهنمودهای نسل اول ابتکار گزارشگری جهانی در سال ۲۰۰۰ تدوین شد. در سال ۲۰۱۳ آخرین نسخه توسعه یافته رهنمودهای گزارشگری با عنوان **جی فور (G4)** ارائه شد. در استانداردهای ابتکار گزارشگری جهانی، پیامدهای بااهمیت اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی یک شرکت و اثر آن بر ارزیابیها و تصمیمهای ذینفعان مورد توجه است

نگاره ۲: مزایا و معایب گزارشگری پایداری الزامی و اختیاری

افشا	مزایا	معایب
افشای داوطلبانه	- انعطاف‌پذیری - نزدیک شدن به هدف - انطباق - منافع جمعی صنعت	- منابع ناکافی و عدم اجرای استانداردهای گزارشگری - عدم اجرا - تضاد منافع - ضمانت اجرایی و پابندی ناکافی - رقابت جهانی
افشای الزامی	- استانداردسازی - اعتبار - تغییر فرهنگ سازمانی - ناقص بودن گزارشهای داوطلبانه - قابلیت مقایسه - عدم افشای عملکرد منفی - قطعیت قانونی - صرفه جویی در هزینه - برخورد برابر با سرمایه‌گذاران	- شکاف دانش بین نهادهای نظارتی و صنعت - یک اندازه برای همه مناسب نیست - عدم انعطاف‌پذیری - پیچیدگی - فقدان انگیزه برای نوآوری و هزینه بالای مدیریت - محدودیت در کارایی و رقابت‌پذیری

(منبع: Scholtz et al., 2014)

نگاره ۳: شاخصهای افشای عملکرد پایداری

اقتصادی	زیست محیطی	اجتماعی
عملکرد اقتصادی، حضور در بازار، پیامدهای اقتصادی غیرمستقیم، شیوه‌های تامین.	مواد، انرژی، آب، تنوع زیستی، تولید گازهای گلخانه‌ای، پساب و پسماند، محصولات و خدمات، انطباق، حمل‌ونقل، ارزیابی زیست محیطی تامین‌کنندگان، سازوکارهای شکایت زیست محیطی.	شیوه‌های کار و کار شرافتمندانه، حقوق بشر، جامعه، ارائه محصول مسئولانه.

(منبع: GRI, 2013)

حسابداری پایداری به شرح شکل ۱ است.

کارگروه ویژه افشای اقلیم

کارگروه ویژه افشای اقلیم (TCFD)، توصیه‌هایی را برای افشای اطلاعات در مورد ریسکها و فرصتهای تغییرات اقلیم ارائه نموده است. پذیرش این توصیه‌ها به شرکتها کمک می‌کند تا مسئولیت‌پذیری و آینده‌نگری را در بررسی مسایل اقلیمی

طریق پنج نوع ارزیابی حاصل می‌شود: ریسکهای مالی، محرکهای قانونی، هنجارهای صنعت، نگرانیهای ذینفعان و فرصت نوآوری. البته نوع سوم به نام تعدیلهای آینده‌نگر (پیش‌رو) نیز وجود دارد. این نوع حاکی از مسایل نوظهور است که هنوز در آزمونهای مبتنی بر شواهد تایید نشده است (SASB, 2019). چارچوب مفهومی هیئت استانداردهای

شکل ۱: چارچوب مفهومی هیئت استانداردهای حسابداری پایداری (SASB, 2017)

بهرتر نشان دهند. این امر منجر به تخصیص هوشمندانه‌تر و کارآمدتر سرمایه می‌شود و به تسهیل گذار به اقتصاد پایدار و کم‌کربن کمک می‌کند. کارگروه ویژه افشای اقلیم، توصیه‌های خود را پیرامون چهار حوزه موضوعی ۱- راهبری، ۲- استراتژی، ۳- مدیریت ریسک، و ۴- معیارها و اهداف تنظیم کرده است که عناصر اصلی نحوه عملکرد سازمانها را نشان می‌دهد (FSB, 2020; Irish Funds, 2020).

هیئت استانداردهای افشای اقلیم

هیئت استانداردهای افشای اقلیم (CDSB)، کنسرسیوم بین‌المللی متشکل از سازمانهای غیردولتی زیست‌محیطی و تجاری است. این هیئت، سعی در ارائه چارچوبی به شرکتها برای گزارشگری اطلاعات زیست‌محیطی با همان

دقت اطلاعات مالی دارند. با توجه به این‌که اطلاعات در مورد سرمایه طبیعی و سرمایه مالی به یک اندازه برای درک عملکرد شرکت ضروری است، دورنمای اصلی هیئت استانداردهای افشای اقلیم، ایجاد اعتماد و شفافیت موردنیاز برای تقویت بازارهای سرمایه انعطاف‌پذیر است. از این‌رو، هدف هیئت، درمجموع کمک به سیستمهای اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پایدارتر است. چارچوب هیئت استانداردهای افشای اقلیم سعی شده به‌نحوی به‌روزرسانی شود تا با توصیه‌های کارگروه افشای مالی مرتبط با اقلیم و سایر الزامهای اصلی گزارشگری هماهنگ باشد و به ساده‌سازی چرخه گزارشگری برای بسیاری از سازمانها کمک کند (Irish Funds, 2020).

نگاره ۴: مزایا و معایب چارچوبهای گزارشگری پایداری

چارچوب	مزایا	معایب
TCFD	چارچوبی بسیار نزدیک به سایر الزامهای اجباری/قانونی است از این‌رو به‌طور گسترده‌ای توسط شرکتها پذیرفته می‌شود.	- افشای مسایل به‌نسبت زیاد و عمده مربوط به اقلیم، - برخی پیچیدگیها در مورد الزامهایی که ممکن است گزارشگری را برای شرکتها دشوار کند.
GRI	- به‌طور گسترده‌ای پذیرفته شده است، - به‌راحتی از منظر گزارشگری قابل اجرا است، - اقلام بااهمیت را برای هر ذینفع در نظر می‌گیرد.	- بیشتر توسط شرکتهای اروپایی پذیرفته شده است، - بر معیارهای مربوط به اقلیم متمرکز نیست.
SASB	- استاندارد خاص هر صنعت، - تمرکز بر سرمایه‌گذار از نظر الزامهای گزارشگری، - در نظر گرفتن اقلام بااهمیت برای هر استاندارد مربوط به صنعت، - به عملکرد آتی شرکتها می‌پردازد.	- بیشتر در ایالات‌متحد به‌کار گرفته می‌شود اما توسط سایر سازمانهای جهانی که در ایالات‌متحد وجود دارند پذیرفته شده است.
IR	- از خلق ارزش برای شرکتها در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت پشتیبانی می‌کند، - ائتلاف جهانی از قانون‌گذاران، سرمایه‌گذاران، شرکتها، استانداردگذاران، حرفه حسابداری و سازمانهای غیردولتی، - اقلام بااهمیت را برای هر ذینفع در نظر می‌گیرد.	- هیچ معیار خاصی برای اندازه‌گیری ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم ندارد، - هیچ معیار خاصی برای اندازه‌گیری محدوده ۱، ۲ یا ۳ انتشار گازهای گلخانه‌ای ندارد.
CDSB	کنسرسیوم بین‌المللی سازمانهای غیردولتی و مردم‌نهاد زیست‌محیطی و تجاری.	بیشتر در خصوص موارد افشای مرتبط با اقلیم و مسایل زیست‌محیطی است.

(منبع: Irish Funds, 2020)

در رویه اصلی کسب‌وکار در بخش عمومی و خصوصی تعبیه شده است و گزارشگری یکپارچه این روند را به‌عنوان هنجار گزارشگری شرکت تسهیل می‌کند. چرخه تفکر و گزارشگری یکپارچه که منجر به تخصیص کارآمد و مولد سرمایه می‌شود، به‌عنوان نیرویی برای ثبات و پایداری مالی عمل خواهد کرد (IIRC, 2021).

مقایسه استانداردهای پایداری

در **نگاره ۴**، مزایا و معایب هر یک از چارچوبها، استانداردها و رهنمودهای پایداری مذکور تشریح شده است.

در **نگاره ۵**، چارچوبهای پایداری از نظر محدوده، تغییر

شورای بین‌المللی گزارشگری یکپارچه

شورای بین‌المللی گزارشگری یکپارچه (IIRC) یک ائتلاف جهانی متشکل از قانون‌گذاران، سرمایه‌گذاران، شرکتها، استانداردگذاران، حرفه حسابداری و سازمانهای مردم‌نهاد است. این ائتلاف با این دیدگاه موافق است که مخابره اطلاعات در مورد ارزش‌آفرینی شرکت باید گام بعدی در تکامل گزارشگری شرکت باشد. چارچوب **گزارشگری یکپارچه (IR)** برای پاسخگویی به این نیاز و ارائه مبنایی برای آینده ایجاد شده است. چشم‌انداز بلندمدت شورای بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، جهانی است که در آن تفکر یکپارچه

نگاره ۵: مقایسه چارچوبهای گزارشگری پایداری

چارچوب	محدوده	تغییر در رویه کسب‌وکار	نوع تغییر	مسیر	خروجی
TCFD	ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم	✓	پیامدهای مالی ریسکهای اقلیمی	مدلهای کسب‌وکار بر ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم متمرکز شده‌اند	پایداری و ریسک اقلیم
IR	ایجاد ارزش برای سازمان از طریق گزارشگری پایدار	✓	تفکر یکپارچه در رویه کسب‌وکار تعبیه شده است	از طریق چرخه تفکر و گزارشگری یکپارچه و ارتباط با خلق ارزش	پایداری و ثبات مالی
SASB	مسایل اجتماعی و راهبری و زیست‌محیطی خاص و کلیدی صنعت	✓	تصمیمهایی که ارزش بلندمدت را افزایش داده و نتایج پایداری را بهبود می‌بخشد	از طریق استانداردهای حسابداری پایداری و آموزش و توسعه مرتبط	اطلاعات مفیدتر برای سرمایه‌گذاران و بهبود عملکرد شرکت در مورد مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری که به‌احتمال بر ارزش شرکت تاثیر می‌گذارد
GRI	اهداف اجتماعی و راهبری و زیست‌محیطی گسترده‌تر	✓	مدیریت مسئولانه عملکرد و اثرات اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری	با ایجاد استاندارد گزارشگری پایداری، ارائه رهنمود و پشتیبانی از سازمانها	یک اقتصاد جهانی پایدار که سودآوری بلندمدت را با رفتار اخلاقی، عدالت اجتماعی و حفاظت از محیط‌زیست در بردارد
CDSB	اقلیم، محیط‌زیست و سرمایه طبیعی	✓	پیامدهای مالی ریسکهای اقلیمی	مدلهای کسب‌وکار بر ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم متمرکز شده‌اند	پایداری و ریسک اقلیم

(منبع: Irish Funds, 2020)

در رویه کسب‌وکار، نوع تغییر، مسیر و خروجی چارچوب گزارشگری پایداری مورد مقایسه قرار گرفته است. کارگروه ویژه افشای مالی تغییر اقلیم بر انعطاف‌پذیری استراتژی سازمان تمرکز دارد و سناریوهای مختلف مرتبط با اقلیم از جمله سناریوی ۲ درجه سانتی‌گراد یا کمتر را در نظر می‌گیرد. افشای یک سازمان در مورد این که

چگونه استراتژیها ممکن است برای رسیدگی به ریسکها و فرصتهای بالقوه مرتبط با اقلیم تغییر کند، گامی کلیدی برای درک بهتر پیامدهای بالقوه تغییرات اقلیمی است (Irish Funds, 2020). در نگاره ۶، توصیه‌های کارگروه ویژه افشای اقلیم در مقایسه با سایر استانداردها مورد بررسی قرار گرفته است.

نگاره ۶: تحلیل توصیه‌های کارگروه ویژه افشای اقلیم در مقایسه با سایر استانداردهای گزارشگری پایداری

CDSB	IR	SASB	GRI	موارد مطرح در TCFD	چارچوب TCFD
پوشش داده شده است: (✓)؛ تا حدی پوشش داده شده است: (✓)؛ پوشش داده نشده یا محدود: (-)؛					
✓	×	×	×	شرح نظارت هیئت‌مدیره بر ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم	راهبری
✓	×	×	×	شرح نقش مدیریت در ارزیابی و مدیریت ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم	
✓	×	×	×	شرح ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم که سازمان در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت شناسایی کرده است	استراتژی
✓	×	×	×	شرح تاثیر ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم بر کسب‌وکار، استراتژی و برنامه‌ریزی مالی سازمان	
✓	-	-	-	شرح انعطاف‌پذیری استراتژی سازمان با در نظر گرفتن سناریوهای مختلف مرتبط با اقلیم، از جمله سناریوی ۲ درجه سانتی‌گراد یا کمتر	
✓	×	×	×	شرح فرایندهای سازمان برای شناسایی و ارزیابی ریسکهای مرتبط با اقلیم	مدیریت ریسک
✓	×	×	×	شرح فرایندهای سازمان برای مدیریت ریسکهای مرتبط با اقلیم	
✓	×	✓	×	شرح نحوه ادغام فرایندهای شناسایی، ارزیابی و مدیریت ریسکهای مرتبط با اقلیم در مدیریت کلی ریسک سازمان	
×	-	×	×	شرح معیارهای مورد استفاده سازمان برای ارزیابی ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم در راستای استراتژی و فرآیند مدیریت ریسک	معیارها و اهداف
×	-	×	✓	افشای محدوده ۱، ۲ و در صورت لزوم، محدوده ۳ انتشار گازهای گلخانه‌ای (GHG) ریسکهای مربوط	
✓	-	×	×	شرح اهدافی که توسط سازمان برای مدیریت ریسکها و فرصتهای مرتبط با اقلیم و عملکرد در برابر اهداف استفاده می‌شود.	

• «الزامهای افشای موضوعی» برای موضوعهایی که صرف نظر از صنعت، ارتباط فراگیر با ارزش شرکت دارند،

• «الزامهای افشای صنعت» که موضوعها و موارد افشای مرتبط با ارزش شرکت در یک صنعت معین را مشخص می‌کند.

الزامهای افشا برای هر موضوع پایداری بر مواردی که برای نحوه عملکرد یک واحد تجاری مهم است یعنی مسایل راهبری، استراتژی، مدیریت ریسک و معیارها و اهداف تمرکز دارد. ارائه اطلاعات در مورد هر چهار جنبه باید قابلیت مقایسه را در بین شرکتها افزایش دهد. رهنمود کارگروه ویژه افشای اقلیم، هسته اصلی توسعه نمونه اولیه اقلیم بوده است. بسیاری از شرکتها در حال حاضر مطابق با توصیه‌های رهنمود افشای اقلیم گزارش می‌دهند. این رویه به آنها کمک می‌کند تا منابع و مهارت‌های خود را توسعه دهند و تجربه لازم را قبل از تصویب استاندارد جدید اقلیم، کسب کنند. بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی از همان ابتدا تاکید کرده است که هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری به موضوعهای پایداری می‌پردازد که برای کسب و کارها اساسی هستند. اگرچه آنها ابتدا مسایل اقلیمی را با توجه به فوریت آن در اولویت قرار داده‌اند، اما با گذشت زمان استانداردهای موضوعی و خاص صنعت بیشتری ارائه خواهند کرد. این توجیهی است که در ایران دانشگاه‌ها به چارچوب گزارشگری صنایع خاص بپردازند.

سازمان بین‌المللی کمیسیونهای اوراق بهادار (IOS- CO) و هیئت‌مدیره **فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)**، بیانیه‌هایی را صادر کرده‌اند که از ایجاد هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری استقبال کرده و قول حمایت مداوم از آن را داده‌اند. موسسه حسابرسی **دیلویت (Deloitte)** از تعهد هیئت استانداردهای افشای اقلیم و بنیاد گزارشگری ارزش برای ادغام با هیئت جدید و انتشار نمونه اولیه اقلیم و الزامهای افشای عمومی توسط کارگروه آمادگی فنی، استقبال نموده است. اعلام تعهد هیئت استانداردهای افشای اقلیم و بنیاد گزارشگری ارزش برای ادغام با هیئت جدید، علامت روشنی را به بازار ارسال می‌کند که هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری به‌عنوان نهاد استانداردگذار جهانی پایداری در حال ظهور است. این امر باعث کاهش

هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری

بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، خبر ایجاد **هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری (ISSB)** را در ۳ نوامبر ۲۰۲۱ اعلام کرد. هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری سعی در ارائه استانداردهای افشای پایداری باکیفیت برای برآوردن نیازهای اطلاعاتی سرمایه‌گذاران دارد. هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری شامل ۱۴ عضو است که برخی از آنها می‌توانند اعضای پاره‌وقت باشند. شرایط اصلی عضویت در این هیئت، صلاحیت و تجربه حرفه‌ای مرتبط است. این هیئت متشکل از سه عضو از منطقه آسیا-اقیانوسیه، سه عضو از اروپا، سه عضو از قاره آمریکا، یک عضو از آفریقا و چهار عضو منصوب از هر منطقه خواهد بود. بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی همچنین اعلام نموده است که سازمانهای برجسته افشای پایداری که رویکردشان متمرکز بر سرمایه‌گذاران است، متعهد شده‌اند که در هیئت جدید ادغام شوند. انتظار بر این است تا ژوئن سال ۲۰۲۲، ادغام **هیئت استانداردهای افشای اقلیم (CDSB)** و **بنیاد گزارشگری ارزش (VRF)** در هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری انجام پذیرد. علاوه بر اعلام ایجاد هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری، **کارگروه آمادگی فنی (TRWG)** در مارس ۲۰۲۱ ایجاد شد تا شروع کار هیئت استانداردهای حسابداری پایداری را تسهیل کند و پیشنهادهایی به هیئت ارائه کند. دو سند که حاصل اقدام کارگروه آمادگی فنی است شامل دو نمونه اولیه افشاهای مرتبط با اقلیم و الزامهای عمومی برای افشای اطلاعات مالی مرتبط با پایداری بوده است. این نهاد همچنین کارهای مقدماتی دیگری مانند اتصال **هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB)** و **هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری (ISSB)**، تعیین دستورعملهای مفهومی برای تنظیم استاندارد و ساختار استانداردها را انجام داده است. در «ساختار استانداردها» توصیف شده است که مجموعه کامل استانداردهای پایداری چگونه خواهد بود:

• «الزامهای عمومی» برای گزارش تمام اطلاعات بااهمیت در مورد ریسکها و فرصتهای پایداری،

پراکندگی و سردرگمی در چشم‌انداز استانداردهای پایداری می‌شود. استفاده از استانداردها و چارچوبهای فنی هیئت استانداردهای افشای اقلیم و بنیاد گزارشگری ارزش همراه با استانداردهای کارگروه ویژه افشای اقلیم به حصول اطمینان و امیدواری در خصوص شروع مناسب کار هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری کمک می‌کند (Deloitte, 2021).

زیرساختهای تهیه گزارش پایداری

شرکتها نقش دشواری در تهیه گزارشهای پایداری دارند. آنها وظیفه دارند که اطلاعات شرکت را در موضوعهای مختلف برای ذینفعان با خبرگی متفاوت، افشا کنند. طیف گسترده‌ای از موضوعهای پایداری مانند تغییر اقلیم، حقوق بشر و حریم خصوصی وجود دارد که انتظارات در مورد سطح جزئیات و پیچیدگی ارائه‌شده توسط شرکتها در ارتباطات خود را افزایش داده است. از این رو، تقویت تخصص و دانش تهیه‌کننده نسبت به مسایل پایداری اهمیت روزافزون یافته است. استانداردها و چارچوبها نقشی مهمی را در تهیه گزارشهای پایداری ایفا می‌نمایند. با این حال، هر چارچوب گزارشگری، هدف و منطق خاص خود را دارد. وجود چارچوبهای گزارشگری متعدد می‌تواند گیج‌کننده و متناقض به نظر برسد. این تکرار می‌تواند زمینه و محتوای گزارشهای پایداری را به‌ویژه با توجه به معیارها، تعاریف و اولویتهای متفاوت یا متناقض، پیچیده کند. هر یک از استانداردهای گزارشگری هدف متمایزی را ارائه می‌دهد. مهم است که اولویتهای اصلی مشخص شوند؛ از این جهت که چگونه می‌توان استانداردهای مختلف را در کنار هم به کار برد و سطح متناسبی از هماهنگی و یکنواختی در افشای معیارها و شاخصهای پایداری داشت (BSR, 2018).

با توجه به این واقعیت که پدیده گزارشگری پایداری برای شرکتهای کشورهای در حال توسعه به نسبت جدید است، بسیاری از آنها ممکن است با فرایندها و الزامهای آن آشنا نباشند. در واقع، برخی از دلایل عدم افشای اطلاعات زیست‌محیطی ممکن است ناشی از ناآگاهی و دانش مدیران شرکت در مورد گزارش مسئولیت اجتماعی شرکتی به‌طور کلی و افشای موضوعهای مربوط به عدالت زیست‌محیطی

به‌طور خاص باشد. یک دلیل دیگر برای عدم افشای مسایل مسئولیت اجتماعی نبود الزامات قانونی است. به‌طور نمونه، برخی این دیدگاه را دارند که مدیران تنها در صورتی افشای موضوعهای مسئولیت اجتماعی شرکتی را انجام می‌دهند که از نظر قانونی موظف به انجام آن باشند. حداقل افشای شرکتها هم اگر انجام می‌شود، فقط به دلیل اجبار قانونی است؛ بنابراین، شرکتها افشای کامل را انجام نمی‌دهند و احساس می‌کنند که رعایت حداقل الزامهای قانونی کافی است. به‌نظر می‌رسد نبود الزامهای اجباری برای گزارش مسئولیت اجتماعی شرکتی، توجیه کافی برای عدم افشای آنها را فراهم کرده است. یکی دیگر از مواردی که برای تهیه گزارش پایداری مورد نیاز است، دارا بودن منابع مورد نیاز برای تهیه گزارش پایداری است. به عبارتی دیگر، احتمال بیشتری وجود دارد که شرکتهای بزرگ‌تر گزارشهای پایداری را تهیه کنند؛ زیرا از منابع لازم و کافی برخوردار هستند. یک شرکت کوچک منابع زیادی برای انجام افشای اضافی ندارد و نمی‌تواند هزینه‌های اضافی متحمل شود. بنابراین، کمبود منابع یکی از محدودیتهای اصلی تهیه گزارشگری پایداری است. همچنین، محدودیت زمان یکی از موانع در تهیه گزارشگری پایداری است؛ به‌خصوص که شرکتها باید صورتهای مالی سالانه را نیز تهیه کنند که این امر باعث فشردگی بودجه زمانی می‌شود (Belal & Cooper, 2011).

نتیجه‌گیری

در این مقاله گزارشگری پایداری و انواع استانداردها و رهنمودهای پایداری شرح داده شد. در حالی که گزارشگری پایداری در حال تحول است، شرکتها با این پرسش مواجه هستند که برای کدام استانداردها و معیارها باید آماده شوند؟ برخی از شرکتها تصمیم گرفته‌اند تا زمانی که تهیه گزارشگری پایداری الزامی شود، منتظر بمانند. این رویکرد اشتباهی است. همان‌طور که نهادهای متولی در استانداردهای گزارشگری پایداری پیشرفت می‌کنند، شرکتها فرصتی عالی برای آماده‌شدن برای افشای اطلاعات پایداری و متعهدشدن به شفافیت و پاسخگویی دارند. در حالی که انتظار می‌رود بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری

The Policy Evolution and the Actions Companies Can Take Today https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/sustainability/ey, 2021

- GRI, About Sustainability Reporting, <https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/default.aspx, 2019>

- GRI, G4 Sector Disclosures, <https://www.globalreporting.org/Documents/ResourceArchives/GRI-G4-Financial-Services-Sector-Disclosures.pdf, 2013>

- <https://www.ifac.org/news-events/2021-11/ifac-pledges-ongoing-support-new-international-sustainability-standards-board>

- <https://www.iosco.org/news/pdf/IOSCONEWS625.pdf>

- IIRC, International <IR> Framework <https://www.integratedreporting.org/, 2021>

- Ioannou, I., & Serafeim, G., The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting, Harvard Business School Research Working Paper, (11-100), 2017

- Irish Funds, Comparing international Sustainability Reporting Frameworks, www.irishfunds.ie, 2020

- Pérez-López, D., Moreno-Romero, A., & Barkemeyer, R., Exploring the Relationship Between Sustainability Reporting and Sustainability Management Practices, Business Strategy and the Environment, 24(8), 720-734, 2015

- SASB, Materiality Map, Available online: <https://www.sasb.org/, 2019>

- SASB, SASB Conceptual Framework, Available online: <https://www.sasb.org/, 2017>

- Scholtz, B., Calitz, A., Gómez, J. M., & Fischer, F., A Comparison of approaches to Integrating Sustainability into the Enterprise Architecture of Voluntarily and Mandatorily Reporting Companies, In Proceedings of the 28th EnviroInfo Conference on Informatics for Environmental Protection (pp. 10-12), 2014

- The Financial Stability Board (FSB), Task Force on Climate-related Financial Disclosures, Status Report, 2020

مالی و سایر تلاشهای نهادهای قانون‌گذاری و استاندارد گذاری رویکردی برای افشای تغییرات اقلیم داشته باشند، برای شرکتها مهم است که گزارشگری در طیف وسیعی از موضوعهای زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را در نظر بگیرند. اگر شرکتها از این فرصت استفاده کنند، با اجرای استانداردهای جدید در مسیر درستی حرکت خواهند کرد. علاوه بر این، آنها می‌توانند از اطلاعاتی که جمع‌آوری می‌کنند برای اجرای درست استراتژیها، مدیریت ریسکها و دستیابی به عملکرد قوی‌تر و پایدارتر در بلندمدت استفاده کنند. برای شروع، شرکتها باید معیارهای مرتبط با بخش، استراتژی و ذینفعان خود را شناسایی کنند و ظرفیت گزارش در مورد آن معیارها را توسعه دهند (EY, 2021).

اگرچه استانداردها و رهنمودهای پایداری مختلفی وجود دارد که حتی در نوع نگاه بر صنعت، ذینفعان و مسایل تحت پوشش متفاوت هستند ولی با ورود هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری به مبحث گزارشگری پایداری به‌نظر می‌رسد در آینده پراکندگی چارچوبهای گزارشگری پایداری کمتر خواهد شد. در ایران به‌جز موارد محدود، گزارشهای پایداری تهیه نمی‌شود. از این رو، لزوم آشنایی و فرهنگ‌سازی حسابداران و حسابرسان به این حوزه و ترجمه استانداردهای پایداری، می‌تواند سرآغاز خوبی برای این امر باشد.

منابع:

- Belal, A. R., & Cooper, S., The Absence of Corporate Social Responsibility Reporting in Bangladesh, Critical Perspectives on Accounting, 22(7), 654-667, 2011
- BSR., A Practitioner's View of Sustainability Reporting: Challenges and Solutions, <https://www.bsr.org/reports/, 2018>
- Deloitte, Purpose-driven Business Reporting in Focus-IFRS Foundation Creates New Board to Set Global Sustainability Standards, www.deloitte.com, 2021
- Escrig-Olmedo, E., Fernández-Izquierdo, M. Á., Ferrero-Ferrero, I., Rivera-Lirio, J. M., & Muñoz-Torres, M. J., Rating the Raters: Evaluating How ESG Rating Agencies Integrate Sustainability Principles, Sustainability, 11(3), 915., 2019
- EY., The Future of Sustainability Reporting Standards-